საქართ. შემარცხენე სოც.-უმდგრალიტა სარეგოლიუციო პარტია

მთავარ კომიტეტის ორგანო

ტრიბუნა

ყოველდღიური საპოლიტიკო-სალიტერატურო გაზეთი „ტრიბუნა“ თვიურად ღირს 120,000 მ. სამგლოვიარო განცხადება პირველ გვერდზე უკანასკნელზე კანტორა ღია ადილის 8—2 ს. რედაქტორის ნახვა შეიძლება მხოლოდ 11—12 საათამდე. რედაქციის მისამართი—ტფილისი სასახლის ქუჩა № 6, ფოსტის ყუთი № 190, ტელეფონი 10—34.

№ 307

1922 წ.

ტფილ. ფასი 50ცს მან. ▭ პროვინც. 6000 მან.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

სრულიად საქართველოს ცენტრალური აღმასრულებელ კომიტეტის მეორე სესია

გაიხსნება

ორშაბათს, ოქტომბრის 2-ს დილის 10 საათზედ.

1—1

ორშაბათს, ოქტომბრის 2-ს, საღამოს 6 საათზედ

ქალაქის აღმასკომის ბინაზედ შეესდგება ერთად კომუნალური განყოფილების სექციისა.

ვსთხოვთ ყველას, ვინც ჩაეწერა ხსენებულ სექციაში,

გამოცხადდეს თავის დროზედ.

№ 52 1—1

ცენტრალურ აღმასკომის სესიისათვის

დღეს გაიხსნება მორიგი სესია სრულიად საქართველოს საბჭოების ცენტრალურ აღმასკომისა, რომელიც უმაღლესი ხელისუფალი არის მთელს საქართველოში და რომელსაც მთელი ძალა-უფლება გადასცა სრულიად საქართველოს საბჭოებმა მომავალ ყრილობის შეწყვეტამდე. ამ ხელისუფალმა და მშრომელი ხალხის ნებისყოფის გამომხატველმა ორგანომ დაკვირვებით უნდა აღნიშნოს, შეისწავლოს და გამოარკვიოს მირველ ყრილობის შემდეგ მომხდარი ფაქტები და მოვლენები, შეაფასოს მათი უარყოფითი და დადებითი მნიშვნელობა და უნდა მოახაზოს შემდეგი მოღვაწეობის პრაქტიკული გეგმები.

სრულიად საქართველოს საბჭოთა მირველი ყრილობისა და ცენტრალურ აღმასკომის სესიის შემდეგ, ჩვენში მრავალგვარ მნიშვნელოვან ფაქტებს ქონდა ადგილი, მრავალი მოვლენები შეიქმნენ როგორც ჩვენს შინაურს ცხოვრებაში, ისე საგარეო ურთიერთობაში.

დღეს დაბეჯითებით შეიძლება ითქვას, რომ საბჭოთა რესპუბლიკების საერთაშორისო მდგომარეობა მტკიცე და უზრუნველყოფილია. საბჭოთა რესპუბლიკებმა თავიანთ ენერგიული ბრძოლითა და მიმანიშნებელი პოლიტიკით შესაფერისი ადგილი მოიპოვეს საერთაშორისო ურთიერთობის სფეროში და გამარჯვებული იმპერიალისტებიც კი იძულებული ხდებიან ანგარიში გაუწიონ მათ. საბჭოთა რესპუბლიკების საერთაშორისო პოლიტიკის ერთ დიდ ფაქტორად გადაქცევა და შესაფერისი ადგილის მოპოვება კაპიტალისტურ ქვეყნებს შორის, არსებითად ნიშნავს რევოლიუციონური ძალების გამაგრებასა და მათის მტკიცე ნიადაგზედ დამყარებას, რუსეთი და მთელი საბჭოთა რესპუბლიკები დაუშრეტელი წყარონი არიან მსოფლიო რევოლიუციის გასანვითარებლად და მუშათა კლასში აქტიური ენერგიის აღსაღგენად, ენტუზიაზმი რევოლიუციონური აქტივიზმისა უწინარეს ყოვლისა მსოფლიო პროლეტარიატს საბჭოთა რესპუბლიკებიდან ეძლევათ და ისინი კვებავენ ევროპისა და აზიის მეამბოხეებს კაპიტალიზმის წინააღმდეგ ახალი ბრძოლის მეთოდებით.

განმტკიცება ამ რესპუბლიკებისა და მათი შესაფერისი უფლებების მოპოვება. საერთაშორისო ურთიერთობის სფეროში, ფაქტიურად ამაგრებს მსოფლიო რევოლიუციონურს ძალებს და დიდ შანსებს გვაძლევს მომავალ სრული გამარჯვებისათვის.

ასეთი მდგომარეობის მოპოვება საშვალებას გვაძლევს მთელი ჩვენი ენერგია მივმართოთ საშინაო ფრონტზედ და ჩვენი დარღვეული სამეურნეო ცხოვრების აღშენებლობას მოვახმართოთ პროლეტარიატის შემოქმედებითი ძალა-დაკვირვებისა, არ ვიცით რას ვაკვირდებთ, როგორის სახით და ვისთან. ამ გაუგებრობასა და არევ-დარევას ერთხელ და სამუდამოდ ბოლო უნდა მოეღოს. საქ. ცენ. აღმასრულებელ კომიტეტის სესიამ გარკვეული სიტყვა უნდა სთქვას ამ საკითხების შესახებ და ნათელის ფერადებით უნდა მოხაზოს ის გეზი, რომელსაც უნდა დავადგათ ჩვენ დაკვირვების საქმეში.

ცრთხელ და სამუდამოდ განმტკიცებული უნდა იქნეს ის აზრი, რომ ამიერ კავკასიის ფედერაცია დამოუკიდებელი ერთეულია და მის ტერიტორიაზედ სხვა სახელმწიფო არ უნდა სარგებლობდეს სუვერენობის უფლებებით დაუშვებელი, მიუღებელია ის პოლიტიკა, რომელიც მთელს დარგს ჩვენი სახელმწიფოებრივი ცხოვრებისას საბჭოთა რუსეთს უკავშირებს და მის კომისარიატებს გავმორჩილებს, მთელი ძალა-უფლება და სახელმწიფოებრივი დაწესებულებანი ამიერ კავკასიის ფედერაციის ხელში უნდა იქნეს მოქცეული და მის რესპუბლიკებს შორის განაწილებული. სხვა გარეშე ძალის ჩარევა მიუღებელია, რასაც ჩვენი დამოუკიდებლობის განადგურების მნიშვნელობა ექნება.

ამიერ-კავკასიის ერთ მთავარ საზრუნავ საგანს შეადგენდა სხვისი ბატონობისაგან განთავისუფლება და საკუთარი სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის მოპოვება. რუსეთის რევოლიუციამ ჩვენს ხალხს ეს დიდი მისწრაფება გაუნადგა და ის დაცული უნდა იყოს ყოველის მიმართულებით. თუ დაუშვებელია ის პოლიტიკური ხაზი, რომელიც ჩვენ რუსეთის პროვინციად გადაქცევით გვემუქრება, მეორეს მხრით მიუღებელიც არის ის პოლიტიკა, რომელიც ხელიდან აცლის ცალკე რესპუბლიკებს სახელმწიფოს ატრიბუტებსა და ფედერაციის საბჭოს ხელში უყრის მათ თავს. ფედერალიზმი ცენტრალიზმი არ არის და ის საფუძვლით არ სპობს ერების სუვერენობას. ამიერ-კავკასიის ერთა ინტერესები მოითხოვს, რომ მათი სახელმწიფოებრივი სუვერენობა არ იქნეს გაანადგურებული და მოსპობილი. ჩვენში ისეთს მომენტებსა და ფაქტებს აქვს ადგილი, რომელიც გვიკარნახებენ ფედერალიზმი ერთა სუვერენობის დაცვის ნიადაგზედ ავაგოთ და მაქსიმუმი სახელმწიფოს დარგებისა ცალკე რესპუბლიკებს დაუტოვოდ ხელში. მასთანვე დაკავშირებულ დარგების მთავარი პრინციპიალური კითხვების გადაწყვეტა უნდა იყოს ფედერალურ საბჭოს ხელში, მათი ცხოვრებაში გატარება კი ერების ადგილობრივ კომისარიატებს უნდა გადაეცეს უმთავრესად.

ამ გვარად ორის მიმართულებით გვქონდება ჩვენ საკმაოდ მოზრდილი კორექტივის შეტანა ჩვენს საქმიანობაში: ერთის მხრით—ჩვენ უნდა დავიცვათ ამიერ-კავკასიის ფედერაციის დამოუკიდებლობა და მეორეს მხრით კი—ერთა დაკავშირების საქმე რაციონალურს, ერთა სუვერენობის დაცვის ნიადაგზედ უნდა ავაგოთ.

არ უნდა გვავიწყდებოდეს, რომ ჩვენში ეროვნულს საკითხს მეტად დიდი ადგილი აქვს დათმობილი. ჩვენი ერები მრავალი წლების განმავლობაში განიცდიდენ ეროვნულს ჩაგვრასა და შევიწროებას.

ერის ადორძინების საჭიროება მოითხოვს ფართო გასავალი და საშუალებანი მივსცეთ მის კულტურას, ენასა და სოციალურ შემოქმედებას.

ჩვენს ერებს უნდა შეუნარჩუნოთ სუვერენობის მაქსიმუმი ატრიბუტები და ადვეპურვოთ თავისი ნამდვილი პოლიტიკური უფლებებით. ეს არის სწორი რევოლიუციონური ხაზი და ამ გზით უნდა მივმართოთ ჩვენი საქმიანობაც.

Sanus.

პარტიული აღმოჩენებლობა

4.

პარტიაში მშრომელთა ჩაწერის სისტემა დიდად მნიშვნელოვანია და გადამჭრელი გავლენის მქონე პარტიის გაჯანსაღება—გამაგრების საქმეში. პარტიის პირველ ყრილობას არაფერი უთქვამს არსებითად ამ ძირითად საკითხის შესახებ. მაშინ პარტიაში ახალ წევრთა მიღების წესების კითხვა არ იყო მომწიფებული. დღეს კი, როგორც პარტიული პრაქტიკა, ისე თვით პარტიის ინტერესები აყენებს ამ საკითხს ჩვენს წინაშე დაუყოვნებლივ გადასაჭრელად.

მეტად ადვილი, იოლი საქმე იყო მენშევიკურ პარტიაში, აგრეთვე მის თანამგრძნობ პარტიებში ჩაწერვა. „დემოკრატიულ“ პარტიების კარები მუდამ ღია იყო ყოველ გამვლელ-გამომვლელისთვის. „მუშათა“ პარტიაში ყველას შეეძლო შესვლა: მღვდელს, ბერს, ვაჭარს, მემამულეს და სხვ. საჭირო იყო მხოლოდ მარქსის სახელის ხსენება და მენშევიკურად პირჯვრის გადაწერა, რომ პარტიული კაცი გამხდარიყავით. ვინც კი იტყოდა: „მრწამს უფალი ნოე ერთი“—ყოველ ეპვს გარეშე იყო მისი გულწრფელი სოციალ-დემოკრატობა. ყოველი გაიძვერა სპეკულიანტი სცდილობდა მენშევიკური „საბუთებით“ ადეპურვას. მშრომელი ხალხის მტრების უმრავლესობა შეგნებულად მიილტვოდა შენშევიკური მანდატებით შეიარაღებისაკენ. ბოლოს და ბოლოს ამას შედეგად მოყვა საყოველთაოდ ცნობილი მოვლენა: მენშევიკური პარტიის აუდიტორიაში მოყვა საკმაო ნაწილი არა მუშებისა, ანტისოციალისტების და ანტი-რევოლიუციონერების. ამიტომაც ლოდიკური და არსებით ეშმარიტებენების იყო ნოე ჟორდანიას განცხადება: ჩვენს პარტიაში ნამდვილად პატიოსანი ექვსი კაციც არ მოიძებნებაო.

ანალოგიურ სურათებს ჰქონდა ადგილი დანარჩენ პარტიებშიაც. ორი ან ერთი პარტიულ წევრის რეკომენდაცია სრულიად საკმარისი იყო რომელიმე „ავსულის“ პარტიაში ჩაწერისათვის. არ იღებდნენ სახეში პარტიულ სტაჟს და სოციალ მდგომარეობას ძირითად საფუძვლად. ჩვენს ძველს პარტიაში მიღება ძლიერ ადვილი იყო, თუ განაცხადებდით: „ძირს დასელები, გაუმარჯოს ავტონომიასო“ ხშირად მოხვდებოდით „სოციალისტურ პარტიის“ საზოგადო კრებაზე, სადაც დამსწრეთა შორის უზვად მოიპოვებოდა ჩარჩები, იარაღის მოტრფიალე მოუყჩალე ელემენტები. ყოველი რანგის კარიერისტები და მრავალი სხვა მზგავსი პირები.

აშკარაა, „დემოკრატიზმის“ სამეფოში ყოველივე ეს მოვლენათა სრულიად ბუნებრივი წყობა იყო. დემოკრატიული რეჟიმი ისეთი მოვლენაა პოლიტიკურ ცხოვრებაში, რომლის საშუალებით ხდება მოწინააღმდეგეთა, შეურიგებელთა შერიგება, კლასთა შუა არსებულ გამწვავებულ ბრძოლის იზოლიაცია. მენშევიზმი არსებითად შეგნების პრინციპის რეალობაში გამნაღდებელი დოქტრინა იყო და, ცხადია, პარტიულ ადმშენებლობაშიაც მენშევიკები ვერ გასცილდნენ დემოკრატიულ, „შეთავსების“ თვალსაზრისს.

საბჭოთა სისტემა, მშრომელთა კლასის პოლიტიკური დიქტატურა, საზოგადოდ—სოციალისტური რევოლიუციისთვის ბრძოლა სავსებით ახალ გზებსა და ტაქტიკურ ნაბიჯების გადადგმის საჭიროებას სახავს პარტიულ პრაქტიკის და პარტიულ ადმშენებლობის საქმეში. ჩვენს პარტიაში, როგორც უაღრესად მუშურ-გლეხურ მიმართულებაში, არც ერთი ადგილი არ უნდა ექნეს ისეთ პირებს, რომლებიც დაუძინებელი მტრები არიან მშრომელი ხალხის და მისი მომავლის. არც ერთი არა მუშა, არა მშრომელი არ უნდა მოხვდეს ჩვენს რიგებში. მხოლოდ მშრომელი—ეი ის სიტყვა, რომლის საშუალებით უნდა ხდებოდეს პარტიულ წევრთა აწონ-დაწონვა, საერთოდ—პარტიულ ორგანიზაციის ჩარჩოების გაფართოვება. მაშასადამე, მიწის და ქალაქის მუშებით უნდა მოხდეს ჩვენი მწკრივების შევსება. საზოგადოების დანარჩენ ნაწილებისათვის საბოლოოდ დახშული უნდა იქმნას პარტიის შესავალი კარები.

პარტიულ მუშაობის ადეკვანდელი პრაქტიკა უკვე ამართლებს ამ მოსაზრებას. მაგრამ მისი გარკვეულ სისტემაში ჩამოქნა და პრაქტიკულ მუხლად ადგილება პარტიის მორიგი საკითხია.

საქმე მეტად მწვავდება და რთულ ხასიათს იღებს, რაკი ამ დებულების განხორციელებას სოფლად შეეუდგებით. დიდი სიფრთხილე. წინდახედულებაა საჭირო გლეხთა მასსებში მუშაობის დროს. ჩვენს გლეხ-კაცობაში მეტად იშვიათია ისეთი გლეხი, რომელიც საკუთარი შრომით, საკუთარი მკლავებით არ „ფანსხვავებულიყოს“ ექსპლატაციურ გლეხ-კაცობისაგან. ჩვენი პარტია, როგორც შრომის და მშრომელთა ინტერესების მოსარჩლე მიმართულება, უარს არ ეტყვის ისეთ მიწის მუშას, რომელსაც სიყმაწვილის და სიბერის დღეები მწარე შრომით და კვნესით გამოუვლია და გამუდმებულის ეპანწყვეტით სამი თუ ოთხი ქცევა მიწა შეუძენია. საკუთარი მკლავებით ნაამაგარს—გლეხს ვერ გავუხდით სასპეკულიაციო საგნად. მხოლოდ საჭიროა სერიოზული ყურადღება მიექცეს სოფლის მუშას, რომელიც პარტიის კარებს უკაკუნებს,—პოლიტიკურ შეგნებას. ჩვენი გლეხ-კაცობის საკმაო ნაწილი კიდევ ვერ არის საბოლოოდ განთავისუფლებული მენშევიკურ აზროვნებისაგან. მენშევიზმის ბაცილები კიდევ ღრღნიან მის სულსა და ხორცს. რამდენად ეს ასეა, იმდენად ჩვენი ყურადღების ცენტრი უნდა იქნას სწორედ პარტიაში შემსვლელთა პოლიტიკურ შეგნებისაკენ, პარტიულ რწმენისაკენ მიმართული.

სამწუხაროდ, მეტად ძნელი პრობლემაა ადამიანის შინაგან ცხოვრებაში არსებულ ვითარების შეცნაურება. ამ დონემდე პსიხოლოგიური მეცნიერება არ განვითარებულა. ადამიანის აზრსა და გონებას უშუალოდ ვერავინ ჩასწვდება. ამიტომ ძნელია პარტიის რიგებისაკენ მიმავალ გლეხ-კაცს პოლიტიკური ფიზიონომიის გამოცნობა. ამ შემთხვევაში ჩვენს წინაშე ისახება ერთად ერთი გამოსასვლელი გზა: **კანდიდატობის სტაჟის მიღება მხედველობაში.** არც ერთი მშრომელი პირი არ უნდა იქმნას ჩარიცხული პარტიის ნამდვილ წევრად, თუ კი მას არ ექნება გავლილი კანდიდატობის საკმაო ადაფეხურები. კანდიდატობის სისტემა უკვე შემოღებულია ზოგიერთ პარტორგანიზაციებში, საჭიროა მას მიეცეს ოფიციალი ხასიათი, ოფიციალი სანქცია.

კანდიდატობის ვადა იმდენად გრძელი უნდა იყოს, რამდენად „საეჭვოა“ ესა თუ ის მომავალი წევრი. მაგ. გლეხი, რომელიც წინეთ მენშევიკების ლამაზ სიტყვებით იყო მოხიბლული და ახლა კი აცხადებს მენშევიკობაზე უარს, საკმარისია 6—8 თვის კანდიდატობით გამოიცადოს და ამ ხნის განმავლობაში იგი საკმაოდ გაიწრთვნება პარტიულად და პოლიტიკურად.

გ. მუშიშვილი.

ნარკვევი

მდგომარეობა სპარსეთში.

ევროპის იმპერიალიზმის უკანასკნელი 100 წლის საქმიანობამ არა თუ შეაჩერა სპარსეთის სახელმწიფოებრიობის განვითარება, არამედ უკან დასწია ის. ეს ნათლად სჩანს სპარსეთის თანამედროვე პოლიტიკურ წყობილებიდან, რომელიც ევროპის საშუალო საუკუნეებს მოგვაგონებს: მთელი სახელმწიფოებრივი ძალა-უფლება ხელთ უპყრია ფეოდალურ არისტოკრატიას, მთელი მშრომელი მასსა მის ხელში არის. სპარსეთში არა თუ არარის მრეწველობა, არამედ სავაჭრო კაპიტალიც მხოლოთ მსხვილ დასახლებული ადგილებში (ქალაქებში) ბატონობს; სპარსეთის მეორე ნახევარი კი იმყოფება ნატურალური მეურნეობის უკანასკნელ სტადიაში. სრულებით არარის მიმოსვლის გზები, თუ ოდესღაც რუსეთ-ინგლისის მიერ გაყვანილი რკინის გზას არ მივიღებთ მხედველობაში. რომ ხელოვნურათ სული არ შეეხუთათ სპარსეთის ეკონომიურ განვითარებისათვის მეფის რუსეთს და ინგლისს, სპარსეთი თავისგეოგრაფიული მდებარეობით მაინც მნიშვნელოვან როლს შეასრულებდა ევროპასა და აღმოსავლეთთან დამოკიდებულებაში. საშინელი ეკონომიური დაცემის და აბსოლიუტურათ ფულის უქონლობის გამო, მთავრობას არა აქვს საშვალება შეინახოს ჯარი და პოლიცია; ის ვერ ნახულობს გამოსავალს არსებული მდგომარეობიდან. რამოდენიმე თვის უკან თითქოს იყო რაღაც იმედი; გავაგ-უს-სულტანის კაბინეტმა მთელი ჩრდილოეთის ნავთის წყაროები მისცა კონცესიით ამერიკელებს. მაგრამ

ალმოჩნდა, რომ ამერიკელების ზურგს უკან სდგანან ინგლისელები, ხოლო ამ უკანასკნელის მტაცებლობას საკმაოთ იცნობს სპარსეთის ხალხი. ცხადი ერის, რომ სპარსეთის ხალხი სულთანის დიქტატურისაგან არაფერს არ უნდა მოელოდეს.

სპარსეთის განთავისუფლება და დამოუკიდებლობა დამოკიდებული არის ეკონომიური ცხოვრების ძირითად გაუმჯობესებათაგან, რისთვისაც ს-ჭირია მუშათა და გლეხთა სრული განთავისუფლება, ეს ნამდვილი სურვილი არის მთელი მცხოვრებლებისა და დევნილ კლასების. თუ რამდენად პოპულიარული არის თავისუფლების და ეროვნული განვითარების იდეა მასსაში, ეს სპარსეთის გაზეთის ფურცლებიდან სჩანს. შექმნილი მდგომარეობა არ იძლევა საშვალებას ეს განწყობილება მასსიურ მოძრაობაში გადავიდეს. დღიური ამოცანა კი, ტეგერანის პოპულიარული გაზეთის „ხავიმეტი“-ს სიტყვით, შემდეგში მდგომარეობს: დაუყოვნებლივი მოხსნა საშხედრო მდგომარეობისა სპარსეთის ყველა ოლქებში; განთავისუფლება ყველა პოლიტიკური ტუსაღების; მოხსნა აღკრძალვისა ყველა გაზეთებზე, რომელნიც სასამართლოს გარეშე არიან დახურულნი; მოხსნა ცენზურისა პროგრესიულ პრესისაგან; თავისუფლება კრებების და მიტინგების; სასამართლოს პასუხისგებაში მიცემა ყველა დაწნაშავე თანამდებობის პირთა, მინისტრების, დეპუტატების და უცხოელ მრჩეველების გამოუკლებლად; გამოცემა მუშათა და მწარმოებელთა ურთიერთობის მოსაწესრიგებელი კანონის; მემამულეთა ძალადობის შეწყვეტა გლეხებზე და ამ უკანასკნელთა ინტერესების დამცველი კანონის გამოცემა; სახელმწიფო მამულების გლეხებისათვის დარიგება; შემოსავლის ხარკის დაწესება და სხ.— მთავრობას, რასაკვირველია არ შეუძლია განახორციელოს ეს პროგრამა.

(„პრავდა“ № 209)

ჟურნალ—გაზეთებიდან

ინგლისის პრესა საბჭოთა ნოტაზე. უკეთებს რა კომენტარიებს რუსეთის ნოტას ახლო აღმოსავლეთის საკითხის შესახებ, დიპლომატიური კორესპონდენტი „დეილი ტელეგრაფის“, სწერს: „კარახანის ნოტა სასარგებლოა, რამდენათაც აშკარავებს მჭიდრო კავშირს მოსკოვსა და ანგორას შორის და ორივე მთავრობის საშინელს სიძულვილს დასავლეთის მპყრობელთადმი, განსაკუთრებით ინგლისისადმი. ნოტა საინტერესოა, უმთავრესათ როგორც ბოლშევიკური პროპაგანდის გამომხატველი, რომელიც თავისი სტილით რამოდენიმედ ჩამორჩება ჩიჩერინის რიტორიკას.“ „ტაიმსი“ მოწინავეში, რომელიც ეხება ახლო აღმოსავლეთის საკითხს, უწოდებს ნოტას „თავხედს“ და აღნიშნავს, რომ მან ხელი უნდა შეუწყოს ლონდონისა და პარიზის შეთანხმებას. „დეილი ჰერალდის“ დიპლომატიური კორესპონდენტი ამბობს, რომ ახლო აღმოსავლეთის კონფერენცია, რუსეთისა და გერმანიის გარეშე იქნებოდა უაზრობა, რადგან შეთანხმებას სრუტეების შესახებ, რომელიც არ იქნება ხელმოწერილი რუსეთის მიერ და სავალდებულო მისთვის, შეუძლებელია ექმნეს რაიმე რეალური მნიშვნელობა.

ქემალ-ფაშას გეგმა. „ჩიკაგო ტრიბუნას“ სმირნის კორესპონდენტთან ინტერვიუს დროს, ქემალ-ფაშამ განაცხადა შემდეგი: „მე გულწრფელად მინდა ზავი. საზღვრები, რომელსაც ჩვენ ვთხოულობთ, არ ეხებიან სირიასა და მესოპოტამიას, მაგრამ შეიცავენ ყველა იმ ტერიტორიებს, სადაც მცხოვრებთა უმეტესობა ოსმალურია. ჩვენ ვთხოულობთ მცირე აზიას, ფრაკიას მდინარე მარიცამდე და კონსტანტინოპოლს. ჩვენ მზათა ვართ მივცეთ საჭირო გარანტიები თავისუფალი ნაოსნობისა სრუტეებში, სადაც ჩვენ არ აღვმართავთ არავითარს სიმაგრეებს, გარდა რამოდენიმე თავდაცვითი მუშაობისა მარმარილოს ზღვის სანაპიროებზედ, რომელიც საჭიროა კონსტანტინოპოლის დასაცველად. თუ ჩვენ არ მოგვცემენ კონსტანტინოპოლს, ჩვენ იძულებული ვიქნებით წავიდეთ მასზე ჩვენი ჯარით, რომელიც ქალაქს რამდენიმე დღის განმავლობაში დაიჭერს. მე ვამჯობინებდი მიმეღწია ჩვენი სატანტო ქალაქის დაბრუნებას მშვიდობიანი გზით, მაგრამ, რასაკვირველია, მე არ შემიძლია ვიცადო დაუსრულებლივ“.

ახლო აღმოსავლეთი

სამხედრო მოქმედება.

მოსკოვი. 30 სექტ. ოსმალეთის კავალერიის რაზმი მოძრაობს ჩრდილო აღმოსავლეთის მიმართულებით იმ მიზნით, რომ დაიკავოს ინგლისელების ავანპოსტები. ამის საწინააღმდეგოთ გაიგზავნა ინგლისის რაზმის სპეციალური მწყობრი არტილერიით.

ქემალის პასუხის გამო.

მოსკოვი. 30 სექტ. ქემალმა ბრიტანეთის უმაღლეს კომისარის ნოტის საპასუხოთ ბუნდოვანი პასუხი გაუგზავნა ქემალმა განაცხადა, რომ ის არ სცნობს არავითარ ნეიტრალურ ზონას და გამოსთქვა მწუხარება, რომ ინგლისის ჯარები ანადგურებენ ქუჩებს და სახლებს. დასკვნაში ქემალმა გამოსთქვა კონფლიქტის თავიდან აცილების სურვილი.

ინგლისის კომისრის განცხადება.

მოსკოვი. 30 სექტ. ინგლისის უმაღლესმა კომისარმა გარინგტონმა გაავრცელა ქემალი ერიდოს შესაძლებელ ინციდენტს და არავითარი წინააღმდეგობა არ გაუწიოს ინგლისის ჯარებს ჩანაკში და სტრუტეებში. კომისარი არწმუნებს ქემალს, რომ გაგზავნილ ინგლისის დამხმარე ძალების მიზანია მშვიდობიანობის დაცვა.

ოსმალეთის გამარჯვების მნიშვნელობა.

სირიის და ეგვიპტის გაზეთები ათავსებენ აღფრთოვანებულ წერილებს ოსმალეთის გამარჯვების შესახებ. გაზეთები აღნიშნავენ, რომ ოსმალეთის გამარჯვება მოასწავებს მთელი აღმოსავლეთის განთავისუფლებას და ბრიტანეთის გამარჯვებას აღმოსავლეთში. ქემალმა თავისი გამარჯვებით ბოლო მოუღო ევროპის მიერ აღმოსაელეთის დამონავებას.

ალბანეთში

მოსკოვი. 30 სექტ. „შეუმოწმებელ ცნობების თანახმად ალბანეთში იფეთქა რევოლიუციამ, აჯანყებულნი უტევენ ალბანეთის სატანტო ქალაქს.

საბერძნეთში

მოსკოვი. 30 სექტ. კონსტანტინე მეფე დაპატიმრებულია ათინაში, მოკლულია 1 მინისტრი.

— გერმანიის პრესა აფასებს საბერძნეთის რევოლიუციას როგორც საფრანგეთის გამარჯვებას. გაზეთები ფიქრობენ რომ (გამოტანილია) დაბრუნდება ათინაში მაშინ როდესაც იქ გაიმარჯვებს საფრანგეთის გავლენა,

— საფრანგეთის აჯანყების პირველი ფაზა დამთავრდა ათინის აღების დროს სისხლის ღვრის ადგილი არ ჰქონია,

— აჯანყებულებს ჰქონდათ თათბირი ვენიზელოსისტებთან ახალი მთავრობის შედგენის შესახებ.

ამბ. რადეკის წერილიდან

მოსკოვი. 30 სექტ. ამბ. რადეკი სწერს „მოკავშირეებმა თავის უკანასკნელ ნოტაში, რომელიც ოსმალეთს გაუგზავნა. აიღეს მეტად კადნიერი ტონი ისინი აღიარებენ ოსმალეთის უფლებებს და კანონიერ საზღვრებს და იწვევენ მას ერთა ლიგაში, ეს კადნიერება არის მხოლოდ ტაქტიკა რომლის მეოხებით ისინი ისარგებლებენ დროთ და შეაჯაჭვებენ ჯარებს დარდანელთან და შემდეგ თავზე მოახვევენ თავიანთ ნების ყოფას. ოსმალეთის ხალხის მასები სათანადოთ აფასებენ, ლოიდ-ჯორჯის ტაქტიკის შეცვლას.

ოსმალეთის ჯარების მოძრაობა

ნიუიორკი. 30 სექტ. ჩანაკის მახლობლად ოსმალეთის კავალერია მიუახლოვდა ბარბეთს, საიდანაც მას შეუძლია სროლა აუტეხოს ინგლისის მოწინავე ნაწილებს ოსმალეთის ჰაეროპლანები დაფრინავენ ხიოსის რაიონში და ესვრიან ბომბებს საბერძნეთის გემებს.

ინგლისის მთავრობის წრეების აქტივიზმი.

ნიუიორკი. 30 სექტ. ინგლისის კაბინეთს ქონდა სხდომა, სადაც განიხილეს ახლო აღმოსავლეთის საკითხი. სხდომაზე დაესწრო ლ.-ჯორჯი, მთავრობის წრეები პესიმისტურად უცქერიან მდგომარეობას. მთავრობის ერთმა წევრთაგანმა განაცხადა, რომ სამხედრო კრიზისის მოახლოვების დროს, მოწვეულ იქნება პარლამენტი, სოციალ წრეებში დარწმუნებულნი არიან, რომ მოკავშირეთა საერთო მოქმედების მეოხებით, მოსახერხებელი იქნება საომარი მოქმედების თავიდან აცილება. მოკავშირეები საკმაოდ გრძნობენ, რომ მათი ინტერესები მოითხოვს მუდმივ მშვიდობიანობას.

ფრანკლინ ბუიონის მიხია

ჰანოვერი 30 სექტ. 26 სექტემბერს ფრანკლინ ბუიონი ჩავიდა სმირნაში და მაშინვე ინახულა ქემალ-ფაშა. ამის შემდეგ ქემალ-ფაშა გაემგზავრა ანგორაში, დიდ ეროვნულ კრებისათვის მოხსენების წარსადგენად.

ოსმალოებმა აიღეს ჩანაკი

ჰანოვერი. 30 სექტ. „ჩიკაგო ტრიბუნის“ ცნობებით, ოსმალეთის ჯარის ნაწილებმა დაიკავეს ჩანაკის ნახევარი ნაწილი ფიქრობენ, რომ ეს მოხდა ინგლისელების თანხმობით იმიტომ, რომ ოსმალეთის ჯარი მიდიოდა თეთრი დროშებით და ზარბაზნებით, უკან მობრუნებულ ლუდებით.

დარდანელთან კარებთან

კონსტანტინოპოლი. 30 სექტ. ოსმალოებს უპირავთ ნეიტრალური ზონის დიდი ნაწილი, თითქმის უახლოვდებიან ინგლისის მოწინავე ხაზს, ერენკეიში მათ უპირავთ. დარდანელთან შესასვლელი ადგილები უდავოდ მიიჩნიათ რომ ასეთი საშიში მდგომარეობა უნდა შეიცვალოს სხვა გვარად შესაძლებელია მოხდეს ამბები, რომ პასუხისმგებლობა დაეკისრება ქემალ-ფაშას.

მდგომარეობა სერიოზულია.

ჰანოვერი 30 სექტ. ოსმალეთის ჯარების მოწინავე ნაწილები მიადგენ ინგლისის ბანაძის მავთულის ხლართს მოდის ცნობები, რომ ოსმალეთის ჯარის ნაწილები კიდევ უფრო წინ იწევენ. ამის გამო მოკავშირე სახელმწიფოები მდგომარეობას ძლიერ სერიოზულად სთვლიან.

კ. დევ ქემალ ფაშიდან მიმართვა

ჰანოვერი 30 სექტ. ალბათ ინგლისის მთავრობა დაავალებს თავის უმაღლეს კომისარს სტამბოლში ერთხელ კიდევ მიმართოს ქემალ-ფაშას უკანასკველი მოწოდებით ოსმალეთის ჯარის ნეიტრალური ზონის წინსვლის გამო.

ახალი ბალები.

ჰანოვერი 30 სექტ. 28 სექტემბერს სტამბოლში მოვიდა ინგლისის ახალი ძალები. მოვიდა ქვეითთა ბატალიონი და 1.000 კაცისაგან შემდგარი რაზმი.

საბერძნეთის ამბების შესახებ.

ჰანოვერი. 30 სექტ. ათინაში საბერძნეთის ელჩმა ბერლინში აცნობა პრესის წარმომადგენლებს, რომ ათინის ყველა მცხოვრებლებმა და მთელმა არმიამ აღფრთოვანებით მიესალმა რევოლიუციონური ჯარის ნაწილების შესვლას, რიგორც სამშობლოს მხსნელებისა.

რევოლიუციონური მოძრაობის მიზანია სამშობლოს ხსნა კაბინეტის საბოლოოდ შედგენამდე სახელმწიფოს დროებითი მართვა-გამგეობა იმყოფება 12 ოფიცერი ხელში.

გარრინგტონი დროს უცდის

ქაირი 29 სექტ. ლონდონში მდგომარეობას ძლიერ სერიოზულად სთვლიან. გენერალმა გარრინგტონმა აცნობა ინგლისის სამხედრო სამინისტროს, რომ სანამ ის არ დარწმუნდება, რომ ოსმალეთის ჯარების წინსვლა ხდება არტილერიის მონაწილეობით და არ წარმოადგენს უბრალო რეკოგნოსცირებას ის კიდევ თავს შეიკავებს აქტიურ მოქმედებისაგან და მიიღებს ყოველივე ზომებს, რათა გაიოარკვიოს საბოლოოდ ნამდვილი მდგომარეობა.

რუხეთის ნოტის განხილვა.

რომი 29 სექტ. ინგლისის კაბინეტის სხდომაზე ირჩეოდა საბჭოთა მთავრობის უკანასკნელი ნოტა ახლო აღმოსავლეთის საკითხის შესახებ.

უცხოეთი

გერმანიის პარტიებს

მოსკოვი 29 სექტემბერი. ნიურენბერგში დამსწრეთა დიდი ადფრთოვანების დროს, საბოლოოდ დამტკიცებულ იქმნა დამოუკიდებელთა გაერთიანება ესდეკებთან. მოხდა არჩევნები სეპროგრამმა კომისიაში, რომლის თავმჯდომარეთ არჩეულია კოუცკი.

— გერმანიის ესდეკების გაერთიანებულმა პარტიამ გამოუშვა მანიფესტი, რომელშიც აღნიშნავს, რომ გაერთიანებულ პარტიის მიზანია რესპუბლიკის დაცვა და ბრძოლა სახელმწიფოს გაძარცვის წინააღმდეგ.

გერმანიის პარტიების გაერთიანება

მოსკოვი 20 სექტემბერი. ორივე სოციალისტური პარტიის გაერთიანებული ყრილობის შესახებ „რატე ფანე“ სწერს, რომ ნიურენბერგის გადაწყვეტილება რადიკალურად სცვლის მუშათა კლასის პოლიტიკურ სიტუაციას. მერყევ ელემენტებს უკვე ადგილი არ აქვთ. გაკეთებულია გზა გერმანიის პროლეტარიატის გიგანტიურ ბრძოლისათვის.

გერმანიის ფაბრიკებისა და ეურნალების ყრილობის გამო.

მოსკოვი. 29 სექტემბერი. ფაბრიკა-ქარხნების საერთო საიმპერიო ყრილობამ მიმართა მოწოდებით ჯარს და პოლიციას, რომელშიც აღნიშნულია თავი დაადწიონ ოფიცრების დაკაპიტალისაგან დამოკიდებულებას და მჭიდროდ შეუკავშირდენ მუშათა მასსებს.

ახალი ამბები

— **სტ. მიხ. მეუნარგიას დახრჩობა.** ბათომიდან „მიღებულ დეპეშის ცნობით, ზღვაში ბანაობის დროს 28 სექტ. შუადღის 12 საათზე დაიხრჩო სტ. ტფ. სახელმწ. უნივერს. მიხ. იონას ძე მეუნარგია, ცნობილ საზოგადო მოღვაწის იონა მეუნარგიას ერთად ერთი ვაჟიშვილი.

— **აკ. ფალავას სტუდია.** აკაკი ფალავას ხელმძღვანელობით არსებულ დრამატიულ სტუდიაში მაკადინეობა დაიწყება ოქტომბრის 2-ს.

— **ტვირთ-ზიდვის ხარკის ყოველდღიურათ 500.000 მან.** ჯარიმა, რომელიც უკვე აღწევს 850.000 მანეთს, შეჩერებულია დროებით.

— **სისხლის სამართლის მილიციაში.** სისხლის სამართლის მილიციის უფროსი ჯორბენაძე, თანახმად მისი თხოვნისა, განთავისუფლებულია სამსახურიდან და მისი მოვალეობის შესრულება დავალებული აქვს მის თანაშემწეს გაბიჩვაძეს.

— **ბანქოს თამაში.** ამ ბოლო ხანებში ძლიერ გახშირდა მალულად ბანქოს თამაში. თამაში უმთავრესად განსაკუთრებულად დაცულ ბინებზე ხდება. აქვე თავს იყრიან რეციდივისტები და ქალაქის ქურდ-ბაცაცები. მილიცია უკვე იღებს ამის სალიკვიდაციო ზომებს და ამ დღეებში კიდეც დაიჭირა თხუთმეტიოდე კაცი.

— **ინვალიდთა უზრუნველყოფა.** საქართველოს დასახიჩრებულ მეომართა კავშირის გამგეობამ მოხსენება წარუდგინა სრულიად ცენტრ. აღმასრულებელ კომიტეტს ომის ინვალიდთა მდგომარეობის შესახებ. ცენტრალურმა აღმასრულებელმა კომიტეტმა ამის გამო დაავალა სამხედრო-საზღვაო კომისარიატს სასწრაფო წესით გამოიმუშაოს დეკრეტის პროექტი ომის ინვალიდთა სოციალური უზრუნველყოფის შესახებ.

— **წერა-კითხვის საზოგადოების მალაზიაში.** (ქართული კლუბის ეზოში) იყიდება: 1. დედა-ენა I ნაწილი, 2. დედა-ენა II ნაწილი, 3. აკიდო (ბუნების კარის მაგიერი) 4. ბოტანიკა ჩხენკელისა, 6. საზოგადო გეოგრაფია, ბრუნოვისა, 7. საზოგადო გეოგრაფია, იაშვილისა, 8. საქართველოს ისტორია, კაკაბაძისა, 9. ახალი ისტორია, ლავასისა თარგმანი, 10. მსოფლიო ისტორია II ალ. წერეთლისა, 11. მსოფლიო ისტორია II მისივე, 12. ახალი ისტორია, ჭუმბურიძისა, 13. ახალი ისტორია გველესიანის და უზნაძის, 14. ახალი ისტორია, ვულფიუსის, 15. საშუალო საუკ. ისტორია, ვულფიუსის, 16. ისტორიის მიზანი ი. ჯავახიშვილის, 17. ძველი ისტორია, უზნაძისა, 18. შემოკლებული ისტორია, კაკაბაძისა, 19. მსოფლიო ისტორიისა სახელმძღვანელო.

— **ტფილისიდან გადასახლება.** შინაგან საქმეთა კომისარიატის საევაკუაციო განყოფილება ამ დღეებში ახდენს გადასახლებას, იმ პირთა, რომელთაც დეკრეტის ძალით არ აქვთ უფლება იცხოვრონ საქართველოს ტერიტორიაზე.

— **უმუშევართ დარჩენილი მამაკაცები,** რომელნიც შრომის ბირჟიდან დახმარებას ღებულობენ, იგზავნება სამუშაოზე გამოსაყენებლათ—ავჭალის ჰიდრო-ელექტრონულ სადგურზე.

— **უფასო ტრამვაი**—სხვა და სხვა დაწესებულებებს ეძლევა უფასოთ ტრამვაის ვაგონები, მხოლოდ უკიდურეს შემთხვევაში.

— **სტატისტიკური სრულობაზე,** რუსეთში [illegible] ამბ. [illegible] რუბანუ-

— **სპორტი.** დღეს საყ. სამხ. სწავლების ველოდრომში (პლეხანოვის ქ. № 116) საღ. 5 საათზე გაიმართება დიდი სპორტიული დღესასწაული—ველოდრომის უფ. ა. ზ. ანდრონიკაშვილის ორი წლის უსესყიდლო აქტიურ მუშაობის ალსანიშნავად. გათამაშებული იქნება გორიელ-სპრინტერის ლენტი 1922 წლის ქ. ტფილისის და მთელი რიგი შეჯიბრებების.

— **გამოცდები ქარ. დრამატიულ სტუდიაში.** დღეს, დილის 10 საათიდან აკ. ფალავას დრ. სტუდიაში (რუსთაველის თეატრის შენობა) დანიშნულია მისაღებ სტუდიელთა პირველი გამოცდები.

— **ქალაქის აღმასკომის საალაროში** შემოვიდა „შემდეგი შემოწირულებანი ამბ. კამოს სახელობის ბავშვთა სახლის ფონდში: 20/9 ვარვარა ადამოვისაგან 200,000 მან. 25/9 კოლოფებ. საბ. ქარხ. მუშებისაგან 8,500,000 მ. საბალნო ბანკის მოსამსახურეთაგან 5.725,000 მან. ძუის ქარხნ. მუშებისაგან საბ. მილიონი 695,000 მან. სულ თვრამეტი მილიონი 120,000 მ.

— **ხამილიციო შტატის გადიდება.** აღმასკომის პრეზიდიუმი ადასტურებს რა იმ მდგომარეობას, რომ არსებული წესის მიხედვით, სახელმწიფო გადასახადების აკრეფა ყოველად დაუშვებელია, ვინაიდან ის სწარმოებს ყოველგვარ კანტროლისა და ინსტრუქციის გარეშე, რის გამო ხშირათ ფულის აკრეფის დაგვიანებასთან ერთად ადგილი აქვს სხვა და სხვა სახის ბოროტმოქმედებასაც. ყოველივე ამის გამო აუცილებელ საჭიროებას წარმოადგენს სამილიციო შტატის გადიდება და თანამშრომელთა მოწვევა და ამ უკანასკნელთათვის საჭირო ხარჯთ-აღრიცხვის გაღება.

— **რკინის გზის ხაოლების გადახვლა ხამმართველოს ხარჯზე.** გზათლების განყ. წინადადება ეძლევა ერთი კვირის განმავლობაში გადასცეს რკ. გზის სკოლები შესანახად რკინის გზის ხამმართველოს, ხოლო ადმინისტრატიულად სკოლები ექვემდებარებიან გზათლების განყოფილების კოლლეგიას.

პროვინციის ცხოვრება

ნათესის მდგომარეობა ახალციხეში. პურის მოსავალი გაზომილი იყო 4 ბალიანი სისტემით. ცოტა-ოდენი გამოკლებით მოსავალი კარგი იყო. უკანასკნელმა წყალდიდობამ რამდენიმეთ დააზიანა სიმინდი და ქართოფილი. დაბლობებში, სადაც წყალი ჩადგა ქართოფილმა იწყო ლპობა. წყალდიდობამ ხელი შეუშალა პურის ფასის დაცემას. კოხით დაზიანდა ზოგიერთი ხეხილის ბაღები. ხილის ფასები გაიზარდა.

გორი. ერთი თვის განმავლობაში ადგილი ქონდა 22 კონფლიქტ შრომის დაცვის საქმეში. 14 გაარჩია საკონფლიქტო კომისიამ, ხოლო დანარჩენი გადაეცა სახალხო სასამართლოს.

აღრიცხვაზე აყვანილია 48 უმუშევარი.

გემი „აჭარისტანის“ დაღუპვა. ნოვოროსიისკ—ბათომის რეისს შორის დაიღუპა გემი „აჭარისტანი“. დაღუპვის მიზეზები გამოურკვეველია.

ბათომი. მუშათა და გლეხთა უნივერსიტეტი. იაჩეიკათა მდივნების თათბირმა გაეცნო საჭიროებას მუშათა და გლეხთა უნივერსიტეტისას და დაადგინა, რომ ბათომში გაიხსნას ორ წლიანი მუშათა და გლეხთა უნივერსიტეტი, რამდენიმე განყოფილებებით. უმთავრესი ყურადღება ექნება მიქცეული საერთო საგანმანათლებლო საგნებს, მოწვეულია საუკეთესო მეცნიერული ძალები. კომისართა საბჭომ თვიურად გადასდო უნივერსიტეტისათვის 150 მილ. მანეთი.

სახალხო საქმე. ქობულეთიდან გვაცნობებენ, რომ სახალხო განათ-

ლების საქმეს ესაჭიროება განსაკუთრებული ყურადღება. საჭიროა სკოლების რემონტი. სასწავლო ნივთები არ იშოვება. განათლების მუშაკთა მდგომარეობა არ არის კარგი. ამ დღეებში მასწავლებელთა ჯამაგირი გადიდდება 100 პროცენტით.

სამხატვრო ქრონიკა

ზამთრის სეზონისათვის. მომავალ წელს პატარა სახელმწიფო თეატრში გათამაშებული იქნება რუსული დრამა, რომელსაც ხელმძღვანელობს ყოფილი სახელოვნო თეატრის გამგეობა და ხელოვნების მხრივ სათავეში უდგას რეჟ. კ. შ. მარჯანიშვილი. რუსთაველის თეატრში კვირაში ოთხი დღე იწარმოებს ქართული დრამა. ორი დღე ეროვნებათა უმცირესობის თეატრის არტისტები. თეატრის დასი სახალხო სახლის რჩება მთავარი პოლიტიკურ განზ. ხელქვეით—და იქ სამ-სამჯერ ითამაშებს ქართული და რუსული დასი. რუსულ დრამის სათავეში სდგას კომისია სამი პირისაგან: ხაჭაპურიძე, პოკროვსკი და ტუგანოვი. ამ კომისიის მიერ მოწვეულია დასში გლაგორინი ვლადიმერსკის ქალი. რუსთაველის დრამის სახელ. თეატრში, სახელმწიფო დრ. და სახ. სახლში სეზონი თხუთმეტ ოქტომბერს გაიხსნება. პატარა თეატრში არა უგვიანეს „პირველ ნოემბრისა. სეზონის ასე დაგვიანებით გახსნის მიზეზები უმთავრესად რემონტია, რომელსაც უკვე შეუდგენ და საჭირო თანხა გაიღეს ამ დღეებში დამტკიცდება სია სახელ. ოპერის მსახიობისა.

ქართული დრამა. ცნობილ რეჟისორი კ. მარჯანიშვილი შეუდგა ქართულად პიესის დადგმას. ხუთშაბათს, სექ. 28, მისასალმებელ სიტყვით მიმართა მარჯანიშვილმა ქართულ აკადემიურ დასს და გააცნო მას თავისი შეხედულება თეატრზე და მუშაობის გეზი. პირველი მისი დადგმა იქნება ლოპე დე-ვეგას დრამა „ფუენტე-ოვეხუნა“ („ცხვრის წყარო“) კ. მაყაშვილის თარგმანით.

რუსთველის თეატრის რეჟისორები: ახმეტელი შეუდგა ალ. შანშიაშვილის „ბერდო-ზმანია“-ს განახლებას სრულიად შეცვლილ ანსამბლით.

რეჟისორი ქორელი ანახლებს შ. დადიანის მხიარულ პიესა „გუშინდელს“. ეს პიესა, როგორც ვიცით, არა ჩვეულებრივის ანსაბლით და ტემპით მიდიოდა ქართულ სცენაზე და საზოგადოება დიდის ყურადღებით ისმენდა მას.

სახალხო სახლის ქართულ წარმოდგენების მართველი წრე შეუდგა მუშაობას. სეზონის გახსნა განზრახულია ოქტომბრის შუა რიცხვებში.

ნაძალადევის თეატრში წელს განზრახულია მოეწყოს სისტემატიურად ქართული წარმოდგენები სცენის მოყვარეთა მიერ. შეძლებისადაგვარად მოწვეულ იქნებიან პიესის დასადგმელად რეჟისორები და გასტროლებზე მსახიობები.

პროვინციის თეატრისათვის. ქართველ მსახიობთა კავშირის საბჭო იღებს ყოველგვარ ზომებს, რათა თავისუფალი მსახიობნი განაწილებულ იქნეს სხვა და სხვა ადგილებში. უნდა აღვნიშნოთ, რომ წელს პროვინციის დაბა-ქალაქებიდან დიდი მოთხოვნილებაა პროფესიონალ მსახიობებისა, რომელთა რიცხვი არც ისე დიდია.

ქუთაისის თეატრისათვის. ვალ. გუნია ადგენს დასს მიმდინარე სეზონის საწარმოებლად. ბევრ მსახიობებისაგან პრინციპიალური თანხმობა მიიღო ვ. გუნიამ.

პარტიაში

პარტიული განცხადება: ტფილისის საქალაქო კომიტეტი წინადადებას აძლევს. ტფილისელ ამხანაგებს განაახლონ პარტიული მანდატები (საწევრო ბარათები) 15 ოქტომბრამდის. ა. წ. აღნიშნულ რიცხვის შემდეგ ძველად გაცემული მანდატები ჩაითვლება გაუქმებულად.

მანდატების განახლება სწარმოებს ყოველ დღე პარტიის მთავარ ბიუროში ლორის-მელიქოვის ქუჩა. № 1. ტფილისის კომიტეტის ოთახი № 1) საღამოს 7—10-მდის.

ტფ. კომიტეტი.

დღეს, 12 საათზე, დანიშნულია რედაქციაში მთავარი კომიტეტის სხდომა. წევრების დასწრება სავალდებულოა.

ალ. იუჟინის იუბილე

ორშაბათს, სექტემბრის 20-ს მოსკოვის დიდ თეატრში შესდგა საზეიმო წარმოდგენა ალ. სუმბათაშვილის 40 წლის სასცენო მოღვაწეობის აღსანიშნავად. თეატრი სავსე იყო განსაკუთრებულ ხალხით. დირექციის ლოჟაში იყვნენ: სახალხო კომისართა საბჭოს თავმჯდომარის მოადგილე ა. ი. რიკოვი, გარეშე საქმ. სახალხო კომისარის მოადგილე ლ. მ. კარახანი, განათლების კომისარის მოადგილე პროფ. მ. ნ. პოკროვსკი და აკადემიურ თეატრების გამგე ე. კ. მალინოვსკის ქალი. ლოჟები და კრესლოები ეკირათ უმაღლეს საბჭოთა დაწესებულებათა წარმომადგენელთ, უმაღლეს სასწავლებელთა, მოსკოვის ყველა თეატრების და ბევრი პეტროგრადის თეატრებისაც წარმომადგენელნი.

მიდიოდა შექსპირის ტრაგედია „ოტელო“, რომლის მთავარ როლს ასრულებდა თვით იუბილიარი.

12 ს. დაიწყო იუბილიარის მილოცვები. 60-ზე მეტი დეპუტაცია, რომლის შემადგენლობა აღემატებოდა 500 კაცს მოთავსებული იყო სცენაზედ.

ავანსცენაზედ იდგა თავმჯდომარის მაგიდა და ირგვლივ შემოსხდომოდა საიუბილეო კომიტეტი სახალხო არტისტის ვ. ნ. დავიდოვის მეთაურობით. პირველად ესალმება განათლების კომისარიატის დეპუტაცია: პროფ. პოკროვსკი და ლიტერატურის ისტორიკოსი მ. ო. გერშენზონი.

პოკროვსკი კითხულობს დეკრეტს, რომლითაც ალ. იუჟინს ებოძა სახალხო არტისტის წოდება და გადასცემს პერგამენტს, რომელზედაც დაბეჭდილია ეს დეკრეტი. მთელი ზალა ტაშს უკრავს.

პოკროვსკი მიმართავს იუბილარს და ეუბნება, რომ დიდ სახელთა პლეადაში, რომელთაც ებოძა წოდება სახალხო არტისტისა—როგორიც არიან ერმოლოვისა, დავიდოვი და შალიაპინი—დდეიდან იბრწყინებს ახალი ვარსკვლავი ისევე პირველი სიდიდისა, მაგრამ მისი სხივები იქნება მრავალფეროვანი, ვინაიდან ნიჭი იუჟინისა მეტად სხვა და სხვა მხრივია.

მთავრობა დიდად აფასებს იუჟინის დამსახურებას, რომელმაც რევოლიუციის პირველსავე მომენტში გამოიჩინა სიმტკიცე და თავის ადგილზედ დარჩა. განსაკუთრებულ დამსახურებად სთვლის მთავრობა ამ სიმამაცეს და პატივსა სცემს მას, როგორც არტისტს და მოქალაქეს. ამ სიტყვებს ჰფარავს ტაშის გრიალი.

ბოლო დროსო, განაგრძობს პოკროვსკი—პატარა თეატრის გარშემო დიდი კამათიაო, მაგრამ მთავრობის სახელით შემიძლია განვაცხადო, რომ სანამ თქვენ იქნებით პატარა თეატრის სათავეში, ის დარჩება აკადემიურ თეატრადო. თქვენი ხელმძღვანელობით ის არის საუკეთესო განმსახიერებელი სასცენო ამოცანათა და ამ მხრით მას დამსახურებული აქვს წოდება აკადემიური თეატრისაო. დარწმუნებული ვარ, თქვენ შეგწევთ ძალა საორგანიზაციო მუშაობისათვის და შესძლებთ უზრუნველჰყოთ პატარა თეატრის ბრწყინვალე მომავალი. გისურვებთ ძალას და მხნეობას და გესალმებით 40 წლის ნამუშევარ სახალხო არტისტსაო.

ალ. იუჟინი ჰპირდება მთელი ენერგია და თავის თავიც შესწიროს საყვარელ საქმეს—რუსულ ხელოვნებას და რესპუბლიკას.

მოსკოვის საბჭოს სახელით ადრესს კითხულობს ამხ. რაფაილი და აღნიშნავს, რომ ალ. იუჟინმა მკვიდრი საფუძვლები ჩაუყარა ახალ ხელოვნებასო.

შემდეგ ესალმება იუბილიარს მოსკოვის სამხედრო ოლქის ჯარების სარდლის სახელით ა. ა. ლევიცკი, თეატრის ძველი მუშაკი, რომელიც ეხლა წითელი არმიის რიგებშია.

აკადემიურ თეატრების დელეგაცია ნ. ლ ლაზარენკოს მეთაურობით მიართმევს იუბილიარს ძვირფას საჩუქარს და აღნიშნავს სუმბათაშვილის მამაცობას, როცა ის, რევოლიუციის დასაწყისში, იყო პირველი კომისარი თავისუფალი რუსული თეატრისა.

ხელოვნების მუშაკთა კავშირის გამგეობის მისალმების შემდეგ, გამოდის დეპუტაცია პატარა თეატრისა იაბლოჩკინის ქალის მეთაურობით. თავის ადრესში პატარა თეატრი უწოდებს მას თავის ბელადს, რომელმაც იტვირთა ამ თეატრის საქმე, მუდამ იბრძოდა თეატრისათვის და ხალხის ბედნიერებისათვის.

დეპუტაციამ მიართვა დიპლომი პატარა თეატრის საპატიო არტისტისა და აგრეთვე ჟეტონი ძველი არტისტებისაგან (ფედოტოვისა, ერმოლოვისა და ნიკულინისა).

შემდეგ იყო მილოცვები სტუდიისაგან, სკოლისაგან, ბიბლიოთეკისაგან, მოსამსახურეთაგან, ორკესტრისაგან და სხვა დაწესებულებათაგან პატარა თეატრისა. სტუდიელები ყვავილებით ჰფარავენ იუბილიარს, ორკესტრი ასრულებს ტუშს.

შემდეგ მთელ რიგ დეპუტაციებისა არტისტებისაგან, ორკესტრისაგან, ბალეტისაგან, დიდი თეატრისაგან, ე. გელცერი ესალმება იუბილიარს „მომხიბლველ საქართველოს“ ცეკვის შესრულებით და ლეკურის დასასრულს ყვავილებს აფრქვევს და მის ფეხებთან იხრება.

შემდეგ იწყება დაუსრულებელი ადრესები მეცნიერებათა აკადემიისაგან, მოსკოვის უნივერსიტეტისაგან, რუსულ სიტყვიერების მოყვარულთა საზოგადოებისაგან, რუსეთის სამხატვრო აკადემიისაგან, აკადემიურ თეატრების მმართველობისაგან და სხვა.

ალექსანდრეს თეატრის არტისტთა დეპუტაცია—დავიდოვი, იურევი და პოტოცკისა, ესალმება იუჟინს, როგორც მფარველს შჩეპკინის სახლისა და გადასცემს ალექსანდრეს თეატრის საპატიო არტისტის წოდებას მისი სახელის ყველა საშტატო სიებში შეტანით.

იურიევი ჰკითხულობს ტრუპის დადგენილებას, რომ ჩამოიკიდოს ალექს. თეატრის ფოიეში იუჟინის პორტრეტი, გადასდო მის განკარგულებაში წარმოდგენის შემოსავალი, სთხოვოს მას გადასცეს ერმოლოვის ქალს წოდება ალექ. თეატრის საპატიო არტისტისა და აგრეთვე სთხოვოს დასდგას ერთ-ერთი მისი პიესა, როდესაც ეს მისთვის სასურველი იქნება. ნეგიროვიჩ-დანჩენკო ესალმება იუბილიარს სამხატვრო თეატრის სხვა და სხვა დაწესებულებათაგან, რომლის ადრესებს ალარ კითხულობენ სიგვიანის გამო. სამხატვრო თეატრმაც აირჩია ის საპატიო წევრად.

შემდეგ გაგრძელდა მილოცვები კორშის თეატრისაგან, მწერალთა კავშირისაგან, სტუდიებისაგან, თეატრისაგან, სამხატვრო დაწესებულებათაგან. არ დარჩენილა მოსკოვში არც ერთი დაწესებულება, რომ დეპუტაცია და საჩუქარი არ გამოეგზავნა.

დილის სამი საათისათვის სრულდება მისალმებანი და ალ. იუჟინი უახლოვდება რამპას საბოლოო სიტყვის სათქმელად. მთელი დამსწრე საზოგადოება ფეხზედ დგება. იუბილიარი ღრმა მადლობას უხდის ყველას და აცხადებს, რომ ყოველივე ამან ის იღებს როგორც ავანსს, რომელიც მან უნდა გაასწოროს შემდეგში თავისი მოღვაწეობით. ის პირობას სდებს მთელი მისი ძალღონე მოახმაროს რუსულ ხელოვნებას, თავისუფლებას და ხალხს.

ტაშის გრიალში ეშვება ფარდა, მაგრამ სცენაზედ მყოფი დეპუტაციები კიდევ განაგრძობენ მისალმებებს.

(„იზვესტია“).

სემესტრალური სისტემა საშუალო სკოლაში

1

სახელმწიფოს პოლიტიკურ სოციალური ფორმის შეცვლა, თავის მხრივ იწვევს ახალ რეფორმას ცხოვრების ყველა დარგში და საზოგადოებრივ კულტურულ სფეროშიც.

სოციალურ გარდაქმნის ერთი ძლიერი ფაქტორთაგანი არის სკოლა. აქ ჩნდება პირველი ჩანასახი და ვითარდება ახალი აზრი, რომელიც ახდენს ფსიქიურ გარდატეხას მოზარდ თაობაში და ახალ ცხოვრებას შესაფერის მოქალაქეებს უმზადებს.

ამისათვისაა, რომ დღეს ქვეყნიერების ყოველ კუნჭულში სკოლის რეფორმაზეა ლაპარაკი და მრავალი საყურადღებო პრაქტიკული ნაბიჯიც იდგმება ამ მიმართულებით.

არსებულ სკოლაში, რეფორმისტული სკოლა უფრო მეტ რეზონს ჰპოულობს და მკვიდრდება რევოლიუციონურ სოციალისტურ სახელმწიფოებში, რადგანაც აქ სკოლებს, უფრო სხვა გვარი კოორდინალური და რადიკალური მოთხოვნილებანი აქვსთ წაყენებული გადასაჭრელად.

ჩვენს სინამდვილეშიაც მრავალ კონკრეტიულ ფაქტს ჰქონია ადგილი პოლიტიკურ სინამდვილეში, რასაც თავისი ბუნების შესაფერისი რეფორმის საჭიროებანი გამოუწვევია სკოლის ცხოვრებაში და სცდილა სწავლა-აღზრდის საქმე ახალი მეთოდით წარემართა.

დემოკრატიულ საქართველოში სკოლის რეფორმა მხოლოდ მისი ნაციონალიზაციით შემოიფარგლა. სხვა რეფორმა პრაქტიკულად არ გატარებულა, თუმცა თეორიული წერილები ამის შესახებ მრავალ ჟურნალ-გაზეთის გვერდებს აჭრელებდა.

უკანასკნელ ხანებში ცხოვრების პირობებმა მრავალი ახალი საკითხი დაუსვა პედაგოგიურ-მეცნიერებას და სასკოლო პრაქტიკა სრულიად ახალი პრობლემების წინ დააყენა.

ჩვენ არ გვსურს ამ წერილის საგანს გადაუხვიოთ და შევეხოთ იმ რეფორმებს, რომლებიც გატარდა, ფორმალურად მაინც, ან და შემდეგში უნდა მოიპოვონ პოპულიარობა ჩვენს სასკოლო ცხოვრებაში. მხოლოდ გვსურს აღვძრათ ჩვენს პრესაში საკითხი ქართულ საშუალო სკოლაში სემესტრალური სისტემის შემოღების შესახებ.

ამ სისტემის შემოღების თაობაზე, რუსულ პედაგოგიურ ლიტერატურაში ხუთიოდე წლის წინეთ წამოიჭრა საკითხი და მასწავლებელთა მრავალ თათბირებზე იქნა იგი განხილული. ყველგან იქნა გამოტანილი დადგენილებანი მისი „სასურველობის“ შესახებ, მაგრამ რეალური განხორციელება მისი მხოლოდ პეტროგრადის ტენიშევსკის სასწავლებელში მოხერხდა, სადაც მან (სემესტ. სისტემამ) მრავალი თვის უპირატესობა გამოაჩინა წლიურ სისტემასთან შედარებით.

წლიური [illegible] მრავალ ისეთ სიძნელეს და ხელოვნურ დაბრკოლებას ჰქმნის მოწაფისათვის, რომლის გადალახვაც და თავიდან აცილებაც ადვილად შესაძლებელია საშუალო სასწავლებლებში (დღევანდელ ტექნიკუმებში) სემესტრალური სისტემის და გადაჯაჭვების შემოღების შემდეგ.

დღევანდელი სკოლების მეოთხედების სისტემის მთავარი რეზონი იმაში გამოიხატება, რომ ამ განსაზღვრული ხნის განმავლობაში გავლილი იქნეს წინასწარ განსაზღვრული მასალა და შეფასებულ იქნეს მოწაფეთა მომზადების და მცოდნეობის დონე. მთავარი გენერალური სამუშაო თვითეული კლასისა, თითქმის სავსებით თავდება პირველ ორ მეოთხედში, და უმეტესი დრო წლის მეორე ნახევრისა (მესამე და მეოთხე მეოთხედი) რეპეტიციებსა და მოწაფეთა ლიტერატურულ წრეებში წრთვნას ხმარდება. რეპეტიციებს საჭიროებას იწვევს სამოსწავლო წლის პირველ ნახევარში გავლილი მასალის სიდიდე, რომელიც მტკიცედ ვერ შეუთვისებია შეგირდს და აუცილებელი ხდება შესწავლილი მასალის განმეორება, რაც ზოგიერთი მკვირცხლი და უფრო ნიჭიერი შეგირდისათვის მოსაწყენი ხდება და სამოსწავლო წლის მეორე ნახევარს ინდიფერენტულად ეპყრობა.

ამ დეფექტს გარდა, რომელიც საგრძნობლად გამოსწორდება სემესტრიული სისტემის დროს, როგორც ქვემოთ დავინახავთ, საჭირო არის აღინიშნოს ის უარყოფითი თვისებები წლიური გადაჯაჭვებისა, რომელიც ემჩნევა მას, ჩამორჩენილი მოწაფეების ერთ და იმავე კლასში ორი წლით დარჩენის დროს. მრავალ პედაგოგს აქვს საბუთი დაგვეთანხმოს იმ დებულებაში, თუ როგორ ძლიერ „ბალასტად“ აწევს სკოლის ყოველ კლასს ჩამორჩენილი მოწაფეობა.

ასეთი სუსტი მოწაფეების ბედი, რომ მათი იმავე კლასში დარჩენა გადაწყვეტილია, ირკვევა თითქმის მუდამ სამოსწავლო წლის პირველი ნახევარში გავლილი მასალის სიდიდე, რომელიც მტკიცედ ვერ შეუთვისებია შეგირდს და აუცილებელი ხდება შესწავლილი მასალის განმეორება, რაც ზოგიერთი მკვირცხლი და უფრო ნიჭიერი შეგირდისათვის მოსაწყენი ხდება და სამოსწავლო წლის მეორე ნახევარს ინდიფერენტულად ეპყრობა.

ამ დეფექტს გარდა, რომელიც საგრძნობლად გამოსწორდება სემესტრიული სისტემის დროს, როგორც ქვემოთ დავინახავთ, საჭირო არის აღინიშნოს ის უარყოფითი თვისებები წლიური გადაჯაჭვებისა, რომელიც ემჩნევა მას, ჩამორჩენილი მოწაფეების ერთ და იმავე კლასში ორი წლით დარჩენის დროს. მრავალ პედაგოგს აქვს საბუთი დაგვეთანხმოს იმ დებულებაში, თუ როგორ ძლიერ „ბალასტად“ აწევს სკოლის ყოველ კლასს ჩამორჩენილი მოწაფეობა.

ასეთი სუსტი მოწაფეების ბედი, რომ მათი იმავე კლასში დარჩენა გადაწყვეტილია, ირკვევა თითქმის მუდამ სამოსწავლო წლის პირველი ნახევრის დამლევსავე და წლის მეორე ნახევარს ისინი ატარებენ თავისი თავის სახიანად და უმეტესი ვნება-ზარალი შეაქვთ საკლასო ამხანაგების მეცადინობის წარმატების საქმეში. როდესაც ასეთი ჩამორჩენილი მოწაფეები, სხვებთან შედარებით, ძოუმზადებლად გრძნობენ თავის თავს და ალარ შეს წევთ ძალა თვალყური ადევნონ სასკოლო სამუშაოთა მიმდინარეობას და აქტიური მონაწილეობა მიიღონ მასში, ისინი ბუნებრივად იხრებიან გარეშე გართობისაკენ და ძლიერი დისონანსი შეაქვთ კლასის ჰარმონიული ცხოვრების პროცესში. მასწავლებელი არც აქ დალატობს წმინდა პედაგოგიურ პრინციპს და სცდილობს ასეთი მოწაფეების ინტერესის აღძვრას და გაკვეთილით დაინტერესებას. ამ მიზნის სრულსაყოფად ერთ ძლიერ საშუალებათ ის ხმარობს დაადგინოს პროგრამის და საერთოდ საკლასო სამუშაოების ხასიათი და დაიყვანოს იმ დონემდე, რომ ჩამორჩენილ მოწაფეებსაც შეეძლოთ მასში გარკვევა და სასკოლო მუშაობის კვალდაკვალ მიყოლა. ამით კი თავის თავად ცხადია თვითონ გაკვეთილი ხდება უინტერესო მოწაფეთა საუკეთესო ნაწილისათვის და აქაც ამ უკანასკნელთა მხრივ საგრძნობ ჰპატიას იწვევს სწავლისადმი.

როგორც ვხედავთ, პირველი დეფექტის გამოსწორების ცდა, მეორე უფრო დიდ უფსკრულს სთხრის სასწავლებლის ცხოვრებაში და პედაგოგიური ანომალიას ქმნის მასში.

ამას გარდა თუ გავითვალისწინებთ იმ მოვლენას, რომ საშუალო სკოლის 20 პროც. თუ ათავებს ისე, რომ არ დარჩენილიყოს ერთხელ მაინც ერთს და იგივე კლასში, რაც შედეგია ახლანდელი წლიური გადაჯაჭვებისა,—ჩვენ ყოველი დონე უნდა ვიხმაროთ ამ ნაკლის მოსასპობად და აღმოსაფხვრელად.

მრავალი ანალოგიური უარყოფითი ხასიათის მოვლენები სდევს თან ძველ სისტემის სკოლას, რომელიც წლიური გადაჯაჭვების ნიადაგზეა აშენებული. სამოსწავლო წლის რვა თვის სიგრძეზე გაჭიანურება აძველებს სასკოლო პროგრამას; მოწაფის პირველი ხნის ხალისს უფყალოდ აციებს და მრავალი კონკრეტი ფაქტის მოგონება შეიძლება იმის შესახებ, რომ სამოსწავლო წლის თავში აქტიური სულისკვეთებით აღფრთოვანებული და მტკიცე ნების მქონე მოწაფე, წლის ბოლოში პასიური და ინდიფერენტული ფსიხიკით არის შეპყრობილი და წინანდელი ხალისი სრულიად დაკარგული აქვს.

წლიური გადაჯგუფების, აღნიშნული დეფექტების და მისი თანხლებნი უკუღმართი პირობების ასე მოკლე აღნიშვნით, უნდა დავკმაყოფილდეთ ჯერ-ჯერობით და შევეხოთ იმ უპირატესობათ, რომლითაც დაჯილდოებულია სემესტრალური გადაჯგუფება საშუალო სკოლაში, თავისი მკვირცხლი და ელასტიური სისტემით. ის რაც უარყოფით მოვლენათ იქნა აღიარებული წლიური სისტემის პროცედურაში, რასაც არევ-დარევა შეაქვს მოწაფეთა აზროვნებაში, დადებითად იქრება სემესტრალური სისტემის თვალსაზრისით და განახლების იერი შეაქვს სამოსწავლო ცხოვრების მიმდინარეობაში.

ზემოდ ჩვენ, ანორმალ მოვლენად მივიჩნიეთ ხანგრძლივი რეპეტიციები, წლიური გადაჯგუფების თვალსაზრისით და აღვნიშნეთ, რომ ეს იწვევს ინდივიდერენტიზმს ნიჭიერი მოწაფეების მხრივ.

სემესტრალური სისტემით ეს დაბრკოლება იმ სახით იქნება თავიდან აცილებული, რომ თვით სემესტრის დროის მიხედვით, (4 თვე) კლასში გასავლელი მასალაც შემოკლდება და რეპეტიციებს მხოლოდ უკანასკნელი რამდენიმე კვირა დეთმობა და თუ მაინც ისეთი მოწაფე აღმოჩნდა, რომ ოთხ თვეში გასავლელი მასალის შეთვისება ვერ მოახერხა უკანასკნელი რეპეტიციებითაც კი, მაშინ ასეთი მოწაფე იმავე სემესტრში (კლასში) დარჩება. მხოლოდ აქ ის უპირატესობაა წლიურ საკლასო სისტემასთან შემდარებით, რომ სუსტი მოწაფე რჩება არა ერთი წლით, როგორც ეხლა ხდება, არამედ მარტოოდენ ოთხი თვით, რის შედეგაც ის ახალ სემესტრში გადადის წარსული პროგრამის შესაფერისად გავლის და შეთვისების შემდეგ. ეს მოწაფე, ერთი მხრით იგებს მთელ ნახევარ დროს და მეორე მხრით, აღარ ხდება ხელის შემშლელი ფაქტორად სხვა ნიჭიერი ამხანაგებისათვის ოთხი თვის განმავლობაში.

თუ ამას მიუმატებთ იმასაც, რომ ყოველ ოთხ თვეში ერთხელ ხდება მოწაფეების ფილტრაცია მათი ინტელექტუალური ასაკის (ი. ა.) მიხედვით, ჩვენ დავინახავთ, რომ ყოველ თვითეულ სემესტრში, დაახლოვებით ერთნაირი მომზადების მქონე მოწაფეებთან ექნება საქმე მასწავლებელს და ადვილად შეუძლია ერთიანი ხარისხის მეცადინეობა აწარმოოს კლასში, რითაც ამასდროს არ მინელდება მოწაფეთა საერთო ინტერესი. კლასის ასეთი „ნიველირიროვკის“ დროს აღარაფერს აღარ შეუძლია შეაფერხოს სასკოლო მუშაობის ნორმალური მსვლელობა და პედაგოგიურ-დიდაქტიური ჰარმონიულობით წარიმართება მისი მსვლელობის გეზი.

ამის გარდა, როგორც ვხედავთ, ნახევრით მცირდება სუსტი მოწაფისათვის ერთის და იმავე კლასში ჯდომა და ეს საჭიროა იმისათვის, რომ მრავალი მოწაფეა ისეთი, რომელიც არც იმდენად ჩამორჩენილია, რომ თუ დარჩა, ერთი წელი დასჭირდეს მის გამოსასწორებლად. ოთხ თვეში ის აუცილებლად შესძლებს გამოსწორებას და სისტემატიურ მეცადინეობას დაუბრუნდება.

აღნიშნული სისტემის განხორციელებით მოწაფეთა აქტიურობა—ინტერესის და შრომის მოყვარეობის დონე საგრძნობლად აიწევს.

ყოველი ახალი სემესტრი, ახალ სახალისო მასალას მიაწვდის მოწაფეს და უკანასკნელიც თავისი ახალგაზრდული ტემპით და მოუდალავი ენტუზიაზმით შეუდგება განსაზღვრულ დროში განზრახული პროგრამის გავლას.

როდესაც რუსი პედაგოგი ჩემბულოვი (6 წლის წინეთ) მოითხოვდა რუსულ სკოლებში სემესტრების შემოღებას, მას დაუსვეს შემდეგი კითხვა: ხომ შესაძლებელია, რომ მოწაფე სამოსწავლო წლის პირველ ნახევარში (ე. ი. ერთი სემესტრის განმავლობაში. გ. თ.) ჩამორჩენილი იყოს და იგივე მოწაფემ სამოსწავლო წლის მეორე ნახევარში გამოიჩინოს კარგი მუყაითობა და მორიგ კლასში გადავიდესო. ჩემბულოვმა ამაზე უპასუხა, რომ ეს ხდება მაშინ, თუ მშობლები თავიანთ მოწაფეებს სახლშიაც დაუნიშნავენ რეპეტიტორ მასწავლებლებსო.

ასეთი რეპეტიტორები, თუ საჭირო შეიქნა, დანიშნულ იქნებიან სემესტრის მეორე ნახევარშიც (წლის მეორე ნახევრის მაგივრად) და ამ გვარად სასკოლო მუშაობის წარჩინება ამაღლდება, მოწაფეების უნაყოფოდ სკოლაში ყოფნის მაგივრად.

ამგვარად ეს სისტემა მრავალი უპირატესობით სარგებლობს და ვფიქრობთ, რომ მისი პრინციპიალური მიღება დავას არ გამოიწვევს.

ამის შემდეგ, მოკლეთ განვიხილოთ მისი პრაქტიკულად განხორციელების შესაძლეობა.

(შემდეგი იქნება)

გ. თავზარაშვილი.

სელიმ-ფაშა ხიმშიაშვილი*)

(1756—1816 წ.

(შემდეგი)

როგორც ვთქვით, ეს აბდულ აღა იყო დიდად მდიდარი კაცი, ამიტომ იმან უფრო ადვილად განიზრახა თავის ქვეყნის ბედის ხელში ჩაგდება. ეს კაცი დიდათ გაბრაზებული იყო მასზედ, რომ მის ქვეყანას რასაც ოსმალოს ფაშები და ჯარი აკლევდენ, იმას ეს ქართველი შერიფ-ფაშა და ზარით ფაშა უსრულებდენ.

შერიფ-ფაშის და ზარით ფაშის მომხრეები სულ აბდულ აღას მიემხრენ. მერე რა მოხდა ამით, აბდულ აღამ შესძლო, ის რის შეგნება არც შერიფ ფაშას აქვნდა და არც ზარით ფაშას, ვაი სირცხვილო!

აბდულ აღა სულით და გულით ხალხის მომხრე გახდა, ეს კაცი ღარიბ ხალხს დიდს დახმარებას უწევდა, ამ ღარიბი ხალხის დახმარებით შესძლო ოსმალოს ფაშების გაძევება, ასევე ოსმალოს ჯარიც გარეკა, ოსმალოს ყაჩღებიც სულ გაძევა.

აბდულ აღამ ისიც მალე მოახერხა, რომ თავის დიდი შვილების წყალობითაც ქართველ მაჰმადიანებში ჯარიც მალე მოაგროვა, ჯარისათვის საჭელიც კარგი აქვნდა მას, რადგანაც როგორც მალალ კაცს, პური, ხორცი, ერბო და ყველიც ბევრი აქვნდა. დიდი ძალი, ბევრი.

ამიტომაც მოხდა ის, რომ აბდულ აღას თავში ის აზრი გამოერკვა, რომ ამ კუთხის მართვა-გამგეობის პატრონი მე უნდა გავხდე და ჩვენს შემდეგაც ეს ჩემი შვილების საკუთრება უნდა იყოსო. ეს გადაიქცა მან და იგი ამის შესრულების წადილსაც შეუდგა.

ცოტა არ იყოს ამბულ აღას ხალხის მართვა გამგეობის საქმე უჭირდებოდა, მაგრამ მას მომდურავი არავინა ჰყვანდა, რადგანაც იგი ხალხის მომხრე იყო, უსამართლოდ არავის ეპყრობოდა, არც ქრთამებს იღებდა და ამიტომაც იყო, რომ იგი ასე თავისუფლად მოქმედებდა და ხალხიც დიდი მადლობელი იყო მისი.

აბდულ აღა თავის შეძლების და კარგი სამართლიანის მოქმედებით ქვეყნის საქმეების ჩინებულად ასრულებდა. ამ დროს, მას ოსმალოს მთავრობაც მადლობას ეუბნებოდა.

აბდულ აღა, როგორც უსწავლელი კაცი, იგი თავის თავს კარგათ ამჩნევდა, რომ ხალხის საქმეების მართვა-გამგეობაში დიდი ნაკლი აქვნდა. თუმცა ეს კაცი თავის სამსახურში კი ყოველთვის ფრთხილი იყო ს სიმართლის დიდი მფარველი და ხალხის მოყვარე, პატიოსანი.

სულ ეს ამ კაცის პატიოსნება იყო და სიმართლით მოქმედება, რომ ხალხი მის ნაკლს ითმენდა და ამას გარდა მის დიდი ხათრი და პატივისცემაც აქვნდათ. მართალია აბდულ აღა უსწავლელი იყო, მაგრამ კაი კაცობით იგი ნასწავლებს სჯობდა. ამ კაცს ერთი მომდურავი არავინ ჰყვანდა და ნასწავლ შერიფ-ფაშას და ზარით ფაშას კი ბევრი სამართლიანოდ მომდურავი მტერი ჰვანდათ, რის მიზეზიც თვით მათი ავი კაცობა იყო.

იმ დროს აბდულ აღას ერთი მოსწრებული შვილი ჰყვანდა, სელიმი, რომელიც ის დროს გურიაში ჰყვანდა; სადაც მას ასწავლიდენ ქართულ წერა-კითხვას და წიგნს. შემდეგ ასეთის სწავლის, სელიმი აჭარაში გადაიყვანა და იგი სწავლობდა ხულოს ჯამეს ხოჯასთან. იქ იმან სწავლა გათავა, ამის შემდეგ სელიმ ბეგი სტამბოლში გაგზავნა. მაგრამ სახწავლებლად. ეს ოსმალესაც დიდათ ესიამოვნათ.

სტამბოლში სელიმი კარგათ სწავლობდა, სამხედრო ცოდნას კარგათ ისმენდა. სწავლის შემდეგ, იგი სამხედრო სამსახურში იქმნა შესული. აქაც სამსახურში იგი დიდს ნიჭს იჩენდა, ამის მეცადინეობა ისეთი იყო, რომ მან თვით სახელოვან ფაშათაც მალე გახდა და მის ბედზედ მოხდა ისიც, რომ ეს გონიერი კაცი ოსმალეთის მთავრობამ დანიშნა სამცხე-საათაბაგოს გამგე ვალი ფაშათ.

აბდულ აღას შეუსრულდა წადილი და ჯერეთ იგი ცოცხალი იყო, რომ ოსმალეთმა ისურვა სელიმ ფაშის გაბედნიერება და საქართველოს მართვა გამგეობის უფროს ვალი ფაშათ დანიშვნა. ოსმალოს მთავრობას ეს მით უფრო სურდა, რადგანაც იმ დროს, როცა ქართლსა და კახეთში რუსები შემოდიოდნენ, ახალციხეში განაგებდა საბით ფაშა ჯაყელი, რომელსაც ოსმალეთის მთავრობა დალატსაც სწამებდა.

ოსმალეთის ჩუმი ჯაშუშების წყალობით, ამ საბით ფაშას გადეკიდა მისი სახლი კაცი შერიფ ფაშა, ამ ფაშამ ერთ დღეს, არტაანის თემში შეჰკრიბა ქართველ მაჰმადიანთაგან 12,000 ჯარის კაცი, ერთ დღეს დაეცა საბით ფაშას.

ეს საბით ფაშა დაამარცხა შერიფ ფაშამ და გაძევა ახალციხიდამ, ამისი მიზეზი ის იყო, რომ შერიფ-ფაშა საბით ფაშას სწამებდა ღალატს და რუსების მიმხრობას.

ეს მართალი იყო და საბით ფაშას კავშირი აქვნდა საქართველოში შემოსულ ახალ რუსის მთავრობასთან.

საბით ფაშის გაძევების შემდეგ, ოსმალოს მთავრობის ნება დაურთველად ახალციხეში გადაშალა შერიფ-ფაშა ჯაყელი, არც ეს იყო შორს მხედველი კაცი და ამათ მოქმედებამ გამოიწვია ის პირობები, რომ ოსმალოს მთავრობამ სამუსულმანო საქართველოს გამგეთ დანიშნა სელიმ ფაშა ხიმშიაშვილი.

ეს სელიმი მოვიდა ახალციხეში და გადაშალა ოსმალოს მთავრობის ბრძანებით.

ვიდრე სელიმი მოვიდოდა ახალციხეში, მინამ აქ შერიფ ფაშაც დაცემულ იქმნა და გაძევებული ახალციხიდამ, სელიმ ფაშა რომ მოვიდა საქართველოში, იმ დროს საქართველო უკვე რუსებს ეკავათ 1800 წ. და სამუსულმანო საქართველოში ადარ იყო ხსენება არც ზარით ფაშისა და არც შერიფ ფაშისა. სელიმი თავისუფლათ შემოვიდა.

მოსვლისთანავე სელიმ ფაშამ გონივრულად დაიწყო მოქმედება. ეს ფაშა თავის სამმართველოში ხალხს ქართულ ენაზედ ელაპარაკებოდა. ძნელია, რომ მისთვის ქართველ მაჰმადიანს ოსმალურად შეეჩივლა, იგი მაშინავე გაჩერებდა მას და დაუყვირებდა: ძიავ შენს ენაზედ ილაპარაკე, მე ოსმალური არ მინდა.

ერთი სიტყვით მოკლე დროის განმავლობაში სელიმ ფაშამ მთელი სამუსულმანო საქართველო გაანთავისუფლა ოსმალოს უსამართლო ფაშების ცარცვა გლეჯისაგან.

შერიფ ფაშას და ზარიფ ფაშასაც აუკრძალა თავისუფლათ თარეშობა სამუსულმანო საქართველოში.

მთელს სამუსულმანო საქართველოში მისწყდა ხმა უსამართლობის, ცარცვა-გლეჯის და სხვაც ბევრის ასეთების, მცირე ხანს შემდეგ. სელიმ ფაშამ განახლა ძველი ნათესაური კავშირი გურულებთან, დადიანთან და იმერეთის სოლომონ მეფესთანაც.

ამ დროს, ქართლსა და კახეთში ქართლის მეფობა გამქრალი იყო, ამათ მაგივრ აქ რუსის მთავრობა გახლდათ, ამიტომ სელიმ ფაშა ქართლსა და კახეთში არც რუსეთის მთავრობის მეთაურს მოერიდა და ამათთანაც დაიჭირა კავშირი. მოკლე დროის განმავლობაში სელიმ ფაშა კარგათ დაუმეგობრდა როგორც ქართველებს, გურიის მთავარს, დადიანს, იმერეთის მეფეს, ისევე რუსეთის მთავრობასაც.

ყველასთან სელიმ ფაშის ლაპარაკის საგანი იყო საქართველო და კიდევ როგორც საქრისტიანო საქართველო, ისევე სამუსულმანო საქართველო. ამ დროს, სელიმ ფაშას გამოერკვა ის აზრი, რომ სამუსულმანო საქართველო უნდა გამოეყოს ოსმალეთის იმპერიას, იგი თავისუფალი უნდა იქმნეს და მის გამგეთ უნდა იყოს ქართველი მაჰმადიანი და თუ ეს არ მოხდება, მაშინ ჩვენ ოსმალებს სრულიათ გავეყოფით და რუსეთის სახელმწიფოს დაუკავშირდებითო.

შერიფ ფაშამ მაინც თავის ბორიტებას თავი არ დაანება, ფიქრობდა, რომ მე, როგორც ათაბაგების შთამომავალს, სამუსულმანო საქართველოში, უპირატესობა მე მერგებაო. საბიდ ფაშაც ასე ფიქრობდა, ესენი დღე და ღამ სულ ამის ფიქრებში იყვნენ, ამიტომ ესენი ჩუმათ ერთმანეთსაც ებრძოდენ და ქვეყანას არ ბევდენ და ქართველ ერსაც ღუპავდენ.

ამათი გაბაკაცება იქნამდის მივიდა და მტრობა, რომ ერთ დროს, შერიფ ფაშამ საბით ფაშის მოსაკლავათ 60 ქირა ოქრო დანიშნა და სელიმ ფაშის მოსაკლავათ 40 ქირა ოქრო. ეს ამბავი სელიმ ფაშამ დროით გაიგო. ამიტომ ეს მალე ჩამოვიდა თფილისში, აქ ნახა ქართველი ბატონიშვილების ის პირნი, რომელიც ჯერეთ რუსეთში არ იყვნენ გადასახლებულნი.

ამათ შემდეგ სელიმ ფაშამ ნახა რუსეთის მთავრობის მეთაური და ამასაც მოელაპარაკა, რომ მე ვეცდები, რომ ოსმალეთის საქართველო თქვენ შემოგიერთოთო, თუ ჩვენს ქვეყანაშიც იქნება აღდგენილი ის წესები, რაც ათაბაგის დროს იყო დამყარებული, ანუ, როგორც სამცხე-საათაბაგო საქართველოს მეფეებს ემორჩილებოდა და ათაბაგათაც მე ვიქნები და მის მერე ეს უფლება ჩემს შვილზედ გადავალ.

რუსის მთავრობა ამის თანახმა იყო, ამიტომ სელიმ ფაშა მალე გაუდგა თავის გზას და ოსმალოს საქართველოში შეუდგა თავის თავდარიგს. სელიმ ფაშის თავდარიგი შერიფ ფაშამ მალე შეიტყო, ეს თავისებურის შურით ადივსო, მალე წავიდა სტამბოლს და ოსმალოს მთავრობას აცნობა სელიმ ფაშის ცნობები, რომ იგი რუსებს ეკედლებოდა—საქართველოსთან შეერთება სურს და თქვენი ღალატია.

შერიფ ფაშის დაბეზღება ისეთი შინაარსის იყო, როგორც იგი აბეზღებდა ხოლმე ზარით ფაშას და ეს ფაშა კიდევ შერიფ ფაშას. ორივე ეს სახლი კაცები, ჯაყელების შთამომავალნი, ანუ ათაბაგების დანაშთნი იყვნენ ისეთი შურიანები, რომ ერთმანეთის შურით ადარ იცოდნენ რა ექმნათ. ერთხელ აშირით და სულ უბრალოთ ერთმანეთის სტოვებდენ ქართულის შურით. ოსმალოს მთავრობის წინაშე ერთმანეთს ებეზღებოდენ, ამით ლუპავდენ ქვეყანასა, ერსა, ამით თვითონ საკუთარ თავსაც.

ზ. ჭიჭინაძე.

(შემდეგი იქნება).

რედაქტორი—სარედაქციო კოლეგია
გამომცემელი—მთავარი კომიტეტი

დაკარგე პირადობის მოწმობა სოლომონ როსტომის ძე ბლიაძემ ჩაითვალოს გაუქმებულად.
№ 318. 2—1.

მწუხარებით აღსავსენი მამია ანთელავა, მიშა ელიავა და სერგო ამაღლობელი აუწყებენ ამხანაგებს და ნაცნობებს ძვირფასი და საყვარელი მეგობრის

მიშა მეუნარგიას

ტრაგიკულად გარდაცვალებას.

ჩვენი მერანი

საგამომცემლო ამხანაგობა, ყოველგვარი სახელმძღვანელო ქართულ ენაზედ. ერევნის მოედანი, აღმასკომის ქვეშ.
№ 51 3—1

ცეკავშირის მექანიკურმა სახელოსნომ
(მუშტაიდთან, კოოპერაციის ქ. № 1)
განაახლა
1. სახარატო, 2. საზეინკლო, 3. სათუნუქო, 4. სადურგლო, და 5. სამჭედლო
შეკვეთების მიღება.
იქავე სწარმოებს
მასიური დამზადება
საკონსერვო და სხვა კოლოფებისა, აგრედვე ღუმელებისა.
სახელოსნოსთან არის საწყობი საკუთარ ნაწარმოებ საგნებისა:
ბარები, თოხები, ორთითები, ცულები, წალდები, სასნისი, საკონსერვო კოლოფები თეთრი თუნუქისა, ფუთიანი „ბიდონები“ თეთრი თუნუქისა, კოლოფები ფესსაცმელების წასასმელებისათვის, ნავთით სამუშაო მოტორი 120 ძ. და ლაკომობილი 18 ნფ. ორივე მუშაობს.
მიმართეთ ცეკავშირის მთავარ კანტორას, შტაბის ქუჩა № 4, საწარმოო განყოფილება ან სახელოსნოების კანტორაში, დიდუბე, კოოპერაციის ქ. № 1.
№ 53. 3—1.

ფთილისის აღმასკომის გადასახადთა ბიურო
აცხადებს
რომ ვერის ბორანზე გადასვლის ფასი ენკენისთვის 21-დან დაწესებულია
2000 მანეთი
№ 42. 10—8.